

LOGIKA

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar
Jogelméleti és Jogszociológiai Tanszék

Tananyag, követeImények

Hatalmas a logika birodalma. Két és félszer éve épül, fejlődik, terjeszkedik. Mára már közönséges balandák számára áttekinthetetlen, beláthatatlan, legfelsőbb egy-egy szegletének megismerésére merhetnek vállalkozni. A birodalomnak vannak központi területei, de vannak periférikus régiói és határvidékei is. A logika központi területeit az arisztotelészi analitika által megalapozott és meghatározott klasszikus logika adja, amely mindmáig a logika főtemplomát képezi. A klasszikus logikában bevezetett megkülönböztetések a nyelvi kifejezések viszonylag szűk körére nagy bizonyosságú következtetések levonását teszik lehetővé: a klasszikus logika azt ígéri, hogy ha vannak igaz premisszáink, és betartjuk a következtetési szabályokat, akkor szükségszerűen igaz konklúzióra jutunk. Ezekre a központi területekre volt használatos a logica minor – kis logika – kifejezés.

A logica magna – nagy logika – kiterjeszti hatókörét olyan kijelentésekre is, amelyek igazsága nem bizonyos, vagy csak lehetségesen igaz, vagy csak valószínű. Az arisztotelészi logika színrelépésével együtt bontakozott ki, de utóbb a logika fejlődésének mellékáramlatává vált a logika birodalmának azon tartománya, amelyet dialektikaként ismerünk. A XX. században – azzal párhuzamosan, hogy a klasszikus logika matematikai logikaként kifejtésedett – jelentek meg azok a határterületek, amelyeket a klasszikus logika megkötéseit sorra feladó, s attól eltérő deviáns logikai rendszerek néven ismeretesek. Ezek teljes feltérképezésére nem, csak ismerkedő utazások megtételére hívjuk az Olvasót. Utazásaink célja annak bemutatása, hogy a határvidékek bejárása különös haszonnal járhat egy, a logikával szomszédos birodalom: a jog birodalmának lakói számára is.

UTAZÁSOK A LOGIKA BIRODALMÁBAN
LOGICA MAGNA
SZABÓ MIKLÓS

SZABÓ MIKLÓS

LOGICA
MAGNA

UTAZÁSOK
A LOGIKA
BIRODALMÁBAN

1. A logika elmélete

„Mi a logika?”

- ▶ A „logika” szó jelentése

λόγος (*logosz*) = beszéd („.....lógia”)

▶ „Omnis ars logica de oratione est”

- ▶ *Oratio* = beszéd

- ▶ Állítás (grammatika = *tekhné grammatiké*)
- ▶ Következtetés (logika = *tekhné logiké*)
- ▶ Érvelés (retorika = *tekhné rhétoriké*)

2. A logika társtudományai

- ❑ Logika és filozófia
- ❑ Logika és pszichológia
- ❑ Logika és grammatika
- ❑ Logika és matematika
- ❑ Logika és retorika

3. Logikai rendszerek

- **Tradicionális logika**

- Antik
- Középkori
- Újkori

- **Modern logika**

- Szimbolikus
- Matematikai

- ▲ **Klasszikus logika**

1. alethikus
2. kétértékű
3. formális

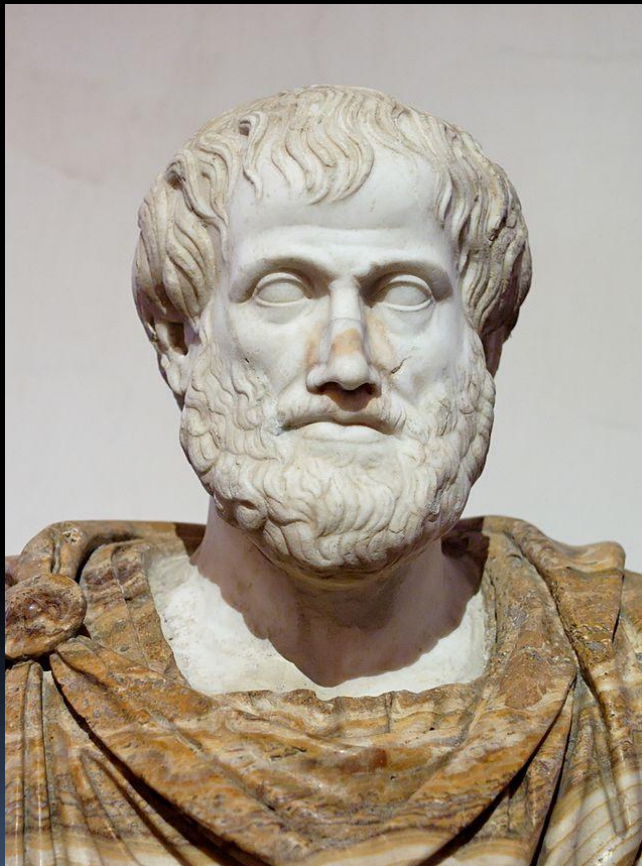
- ▼ **Deviáns logika**

4 A logika előtörténete

- Szofista mozgalom
- „Pénzért árult bölcsesség” –
 - → retorika : meggyőzés – bármiről
 - → antilogika : ellentmondás – bárminek
 - → erisztika : győzelem a vitában – bármi áron
- Az eredmény: „okos-kodás” = „szofizma”
- Az eszköz:
 - Látszólagos ellentétek
 - Látszólagos érvek
 - Hamis következtetések

5. Arisztotelész (i.e. 384-322)

(analitika ◀ ▶ dialektika)

Organon (= eszköz, szerszám)

1. **Katégoriák** (szavak; fogalmak)
2. **Herméneutika** (kategorikus & modális állítások)
3. **Topika** (bizonyító – dialektikus – erisztikus érvek)
4. **Szofisztikus cáfolások** (ál-érvelés, ál-bizonyítás)
5. **Első analitika** (következtetések: a szillogizmus)
6. **Második analitika** (bizonyítás a tudományban: alkalmazott logika)